

Bölüm 1: Türkiye Beşeri Coğrafyası

Ünite 1: Türkiye'nin nüfus coğrafyası

A-Türkiye'de nüfus artışı nedenleri ve sonuçları

B-Türkiye nüfusunun özellikleri

C-Türkiye'de nüfus hareketleri

D-Türkiye'de nüfus dağılışı

Ünite 2:Türkiye'nin yerleşme coğrafyası

A)Türkiye'de yerleşmenin tarihçesi

B)Türkiye'de yerleşme şekilleri

Bölüm 3:Türkiye Ekonomik Coğrafyası

Ünite 1: Tarım

Ünite 2:Hayvancılık

Ünite 3:Ormancılık

Ünite 4:Madenler ve Enerji Kaynakları

Ünite 5:Sanayi

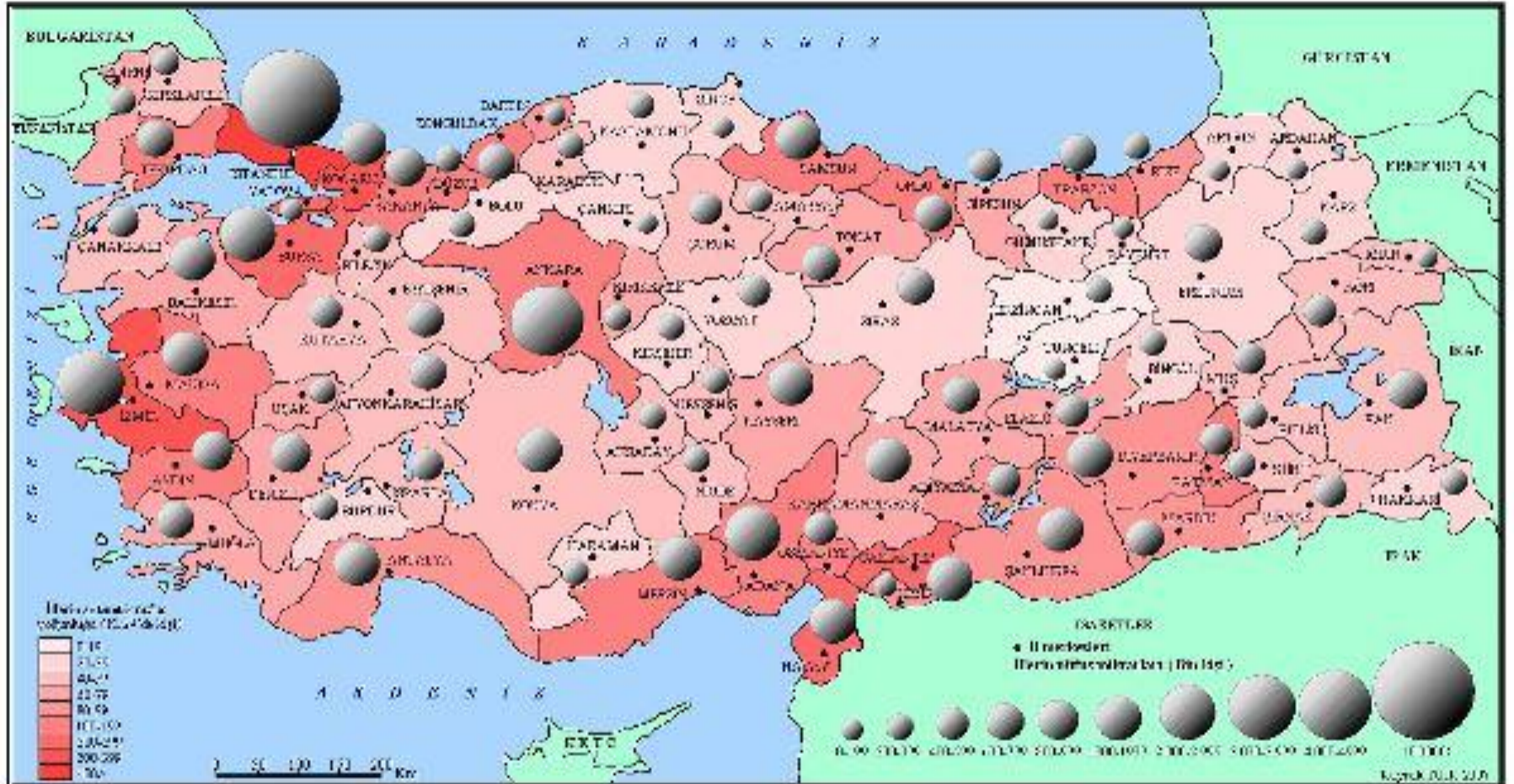
Ünite 6:Ulaşım

Ünite 7:Turizm

Ünite 8:Ticaret

1. TÜRKİYE NÜFUS COĞRAFYASI

1. 1. NÜFUS ÜLKELER İÇİN ÖNEMİ VE NÜFUS SAYIMLARI

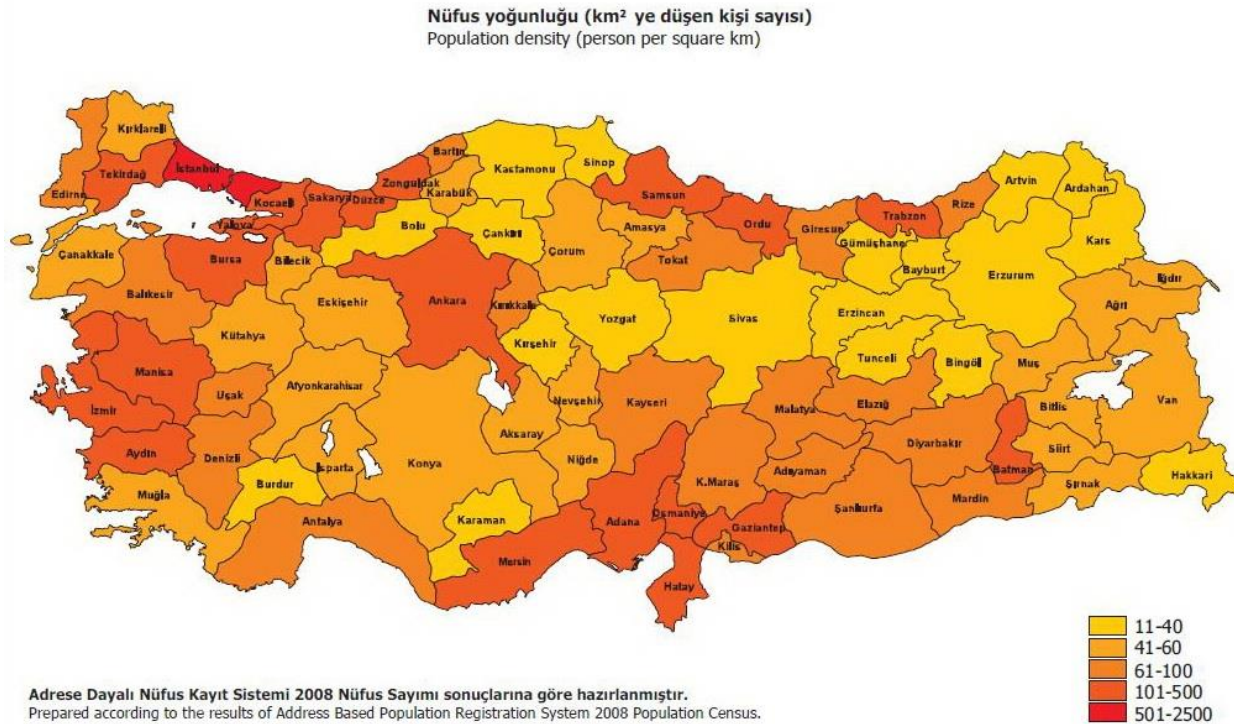
Türkiye'de İllerin Nüfus Miktarları ve Arithmetik Nüfus Yoğunlukları

Nüfusun sayısal ve niteliksel özellikleri

NÜFUS SAYIMLARI

1. De facto (fiili) nüfus sayımı
2. De jure (kanuni) nüfus sayımı

1997'ye kadar de facto, bundan sonra her ikisi birden 2007'den itibaren de jure nüfus sayımına geçilmiştir.

Cumhuriyet sonra yapılan ilk sayım 1927 yapılmış bir sonraki 1935 yılında gerçekleştirilmiştir. Bundan sonra her beş yılda bir gerçekleştirilmiştir.

Toplam 14 sayım bir genel nüfus tespiti (1997) yapılmıştır.

En son sayım 2000 yılında gerçekleştirilmiştir.

Osmanlı İmparatorluğunda tahrir veya mufassal defterlerinde nüfusun sayısal ve demografik özellikleriyle ilgili bir takım bilgiler bulmak olasıdır.

1831, 1844, 1854, 1856, 1874, 1878 yıllarında sayımlar gerçekleştirilmiştir.

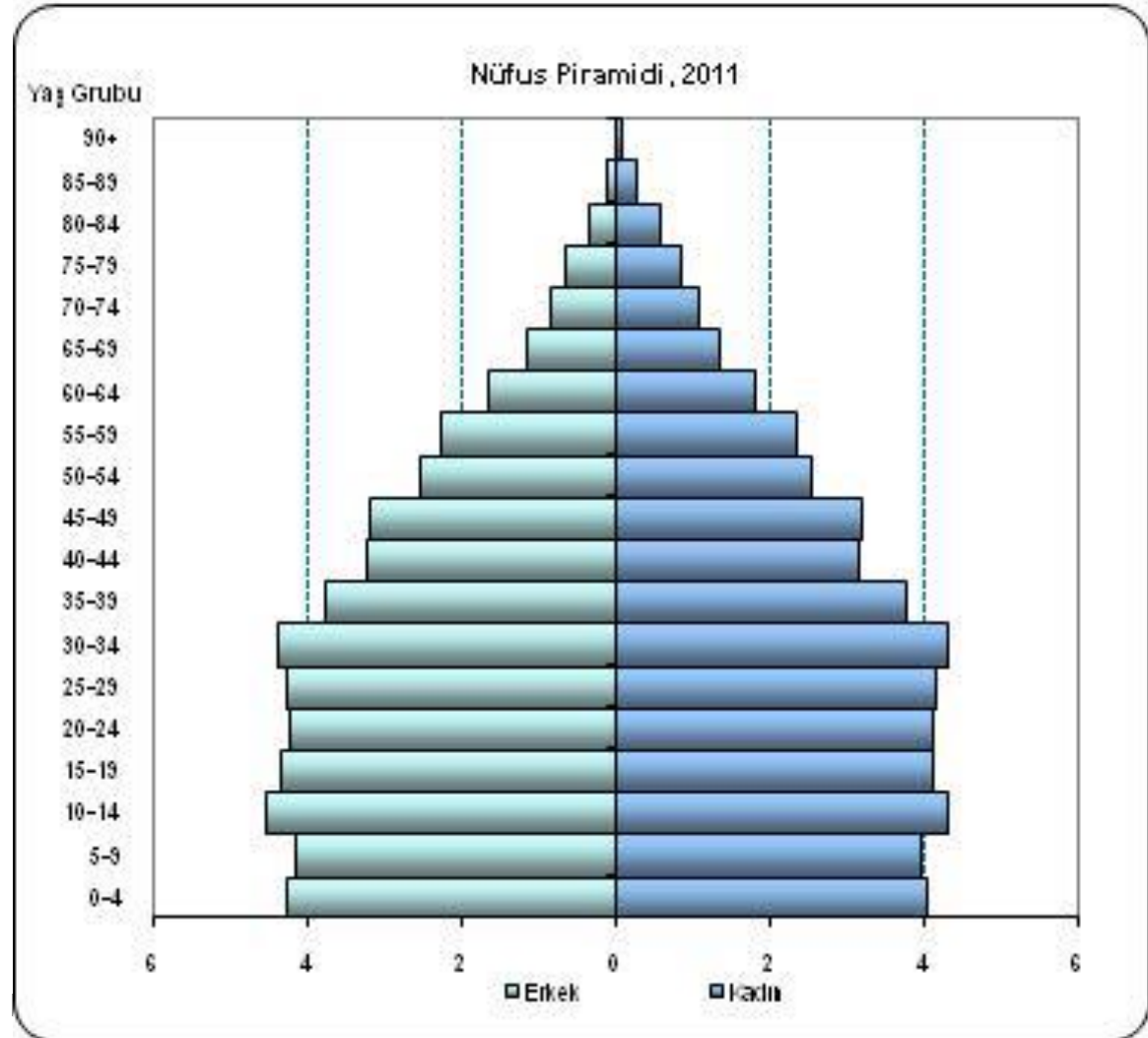
Nüfus ve planlama

2011 adrese dayalı nüfus sistemi verileri

- 31 Aralık 2011 tarihi itibarıyla Türkiye nüfusu 74.724.269 kişidir.
- 2011 yılında Türkiye'nin yıllık nüfus artış hızı binde 13,5 olarak gerçekleşmiştir
- Ülke nüfusunun % 76,8'i il ve ilçe merkezlerinde yaşamaktadır
- Nüfusun % 18,2'si İstanbul'da ikamet etmektedir

- 2011 yılında 81 ilden; 56'sının nüfusu bir önceki yıla göre artarken, 25 ilin nüfusu azalmıştır.
- Toplam nüfusun % 76,8'i (57.385.706 kişi) il ve ilçe merkezlerinde ikamet ederken, % 23,2'si
- (17.338.563 kişi) belde ve köylerde ikamet etmektedir.
- İl ve ilçe merkezlerinde yaşayan nüfus oranının en yüksek olduğu il % 99 ile İstanbul, en düşük olduğu il ise % 35 ile Ardahan'dır.
- Toplam nüfusun % 18,2'si (13.624.240 kişi) İstanbul'da ikamet etmektedir. Bunu sırasıyla; % 6,6 ile (4.890.893 kişi) Ankara, % 5,3 ile (3.965.232 kişi) İzmir, % 3,6 ile (2.652.126 kişi) Bursa, % 2,8 ile (2.108.805 kişi) Adana takip etmektedir. Ülkemizde en az nüfusa sahip olan Bayburt ilinde ikamet eden kişi sayısı ise 76.724'tür.

- Nüfusun yarısı 29,7 yaşından küçüktür
- Ülkemizde ortalama yaş 29,7'dir. Ortalama yaş erkeklerde 29,1 iken, kadınlarda 30,3'tür. İl ve ilçe merkezlerinde ikamet edenlerin ortalama yaşı 29,5; belde ve köylerde ikamet edenlerin ortalama yaşı ise 30,5'tir.

Nüfusun % 67,4'ü 15 ile 64 yaşları arasındadır
15-64 yaş grubunda bulunan çalışma çağındaki nüfus (50.346.979 kişi),
toplam nüfusun % 67,4'ünü
oluşturmaktadır. Ülkemiz nüfusunun % 25,3'ü (18.886.575 kişi) 0-14 yaş
grubunda, % 7,3'ü ise
(5.490.715 kişi) 65 ve daha yukarı yaş grubunda bulunmaktadır.

Türkiye'de kilometrekareye 97 kişi düşmektedir
Nüfus yoğunluğu olarak ifade edilen "bir kilometrekareye düşen kişi sayısı"
Türkiye genelinde 97 kişidir.
Bu sayı illerde 11 ile 2.622 kişi arasında değişmektedir. İstanbul ilinde bir
kilometrekareye 2.622 kişi
düşmektedir. Bunu sırasıyla; 443 kişi ile Kocaeli, 330 kişi ile İzmir, 257 kişi ile
Gaziantep ve 254 kişi ile
Bursa illeri izlemektedir.

Nüfus yoğunluğunun en az olduğu il ise 11 kişi ile Tunceli'dir. Yüzölçümü büyüklüğüne göre ilk sırada yer alan Konya'nın nüfus yoğunluğu 52, yüzölçümü en küçük olan Yalova'nın nüfus yoğunluğu ise 244'tür.

Tunceli nüfus yoğunluğu en azdır?

Ünite 1: Türkiye'nin nüfus coğrafyası

A) Türkiye'de nüfus artışı nedenleri ve sonuçları

Doğurganlık oranının yüksekliği

Aile planlamasının kırsal kesimde uygulamaması

Geleneksel aile kavramı

Bebek ölümlerinin azalması

Sağlık ve beslenme koşullarının iyileşmesi

Ortalama insan ömrünün uzaması

Dış ülkelere göç alma

B) Nüfus artışının doğurduğu sorunlar

Kırsal kesimden kentlere yoğun göç

Konut yetersizliği

Tarım alanlarının azalması

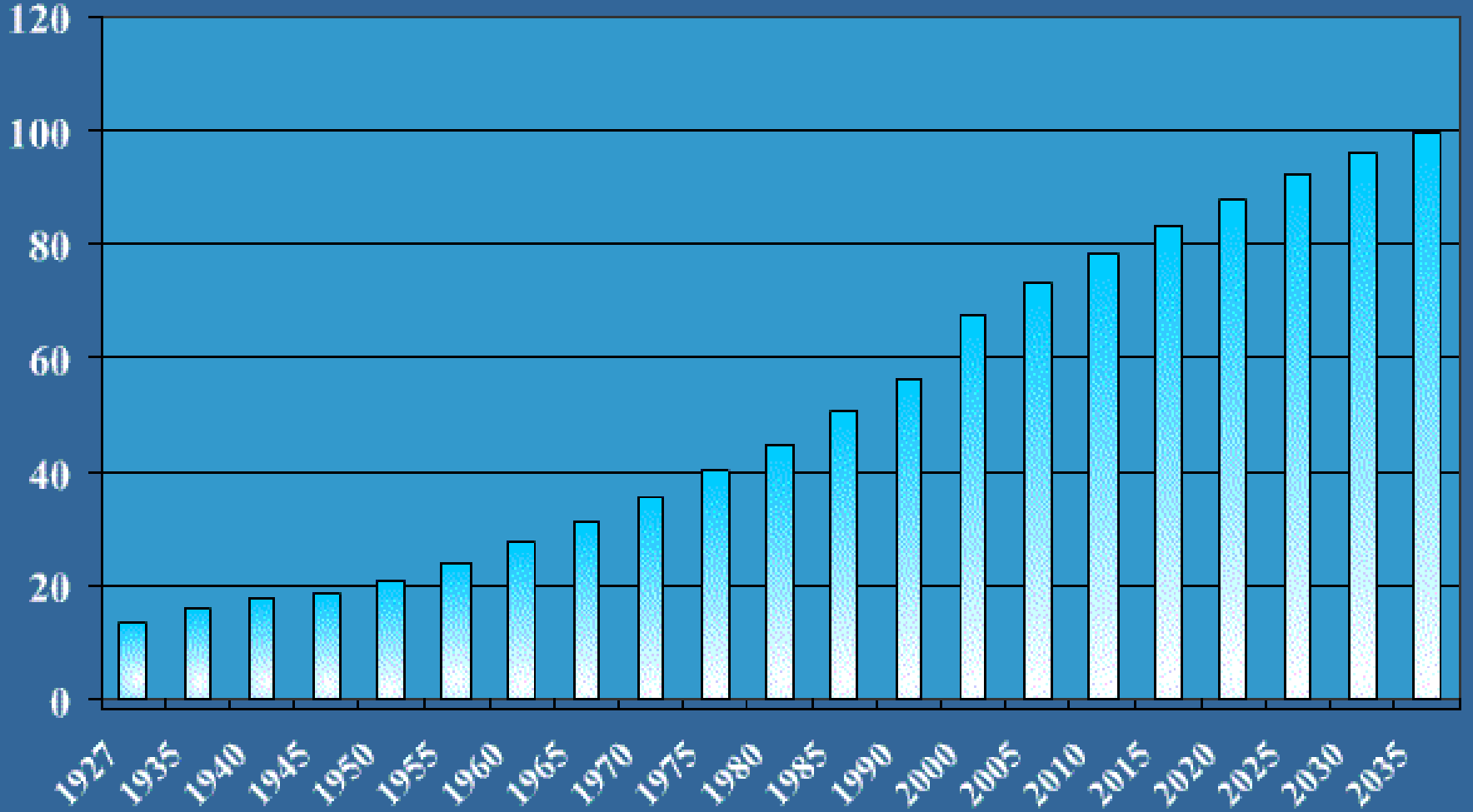
Çevre sorunları

İşsizlik

Kalkınmanın frenlenmesi

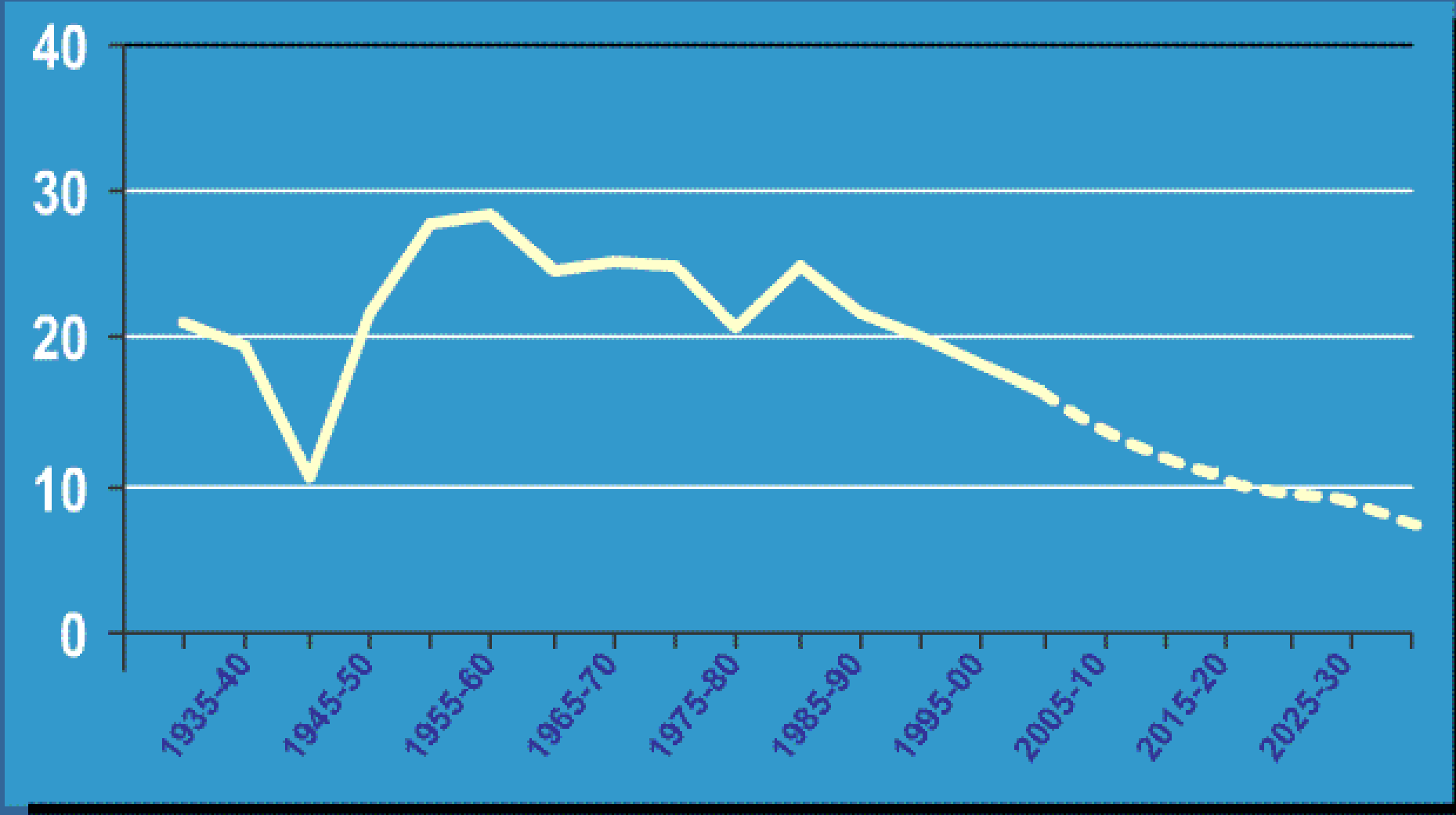
Türkiye'de nüfus artışı

Nüfus
(Milyon)

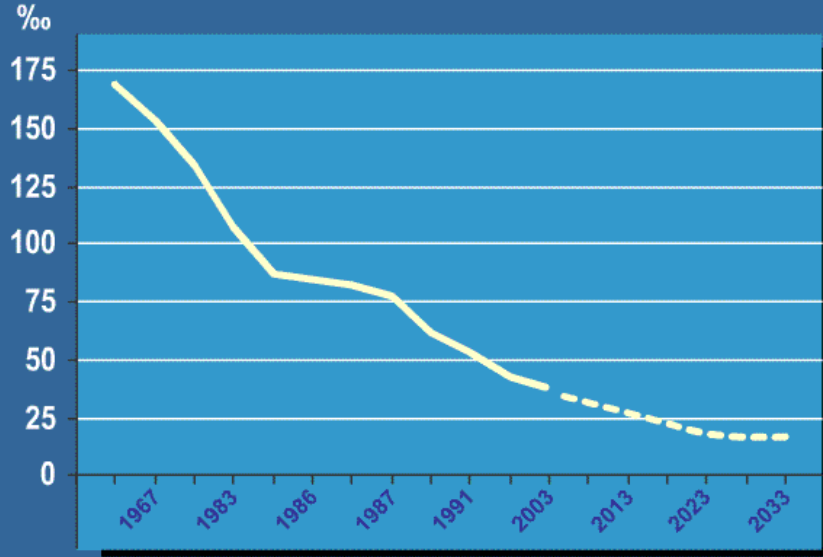
Nüfus artış hızı

%

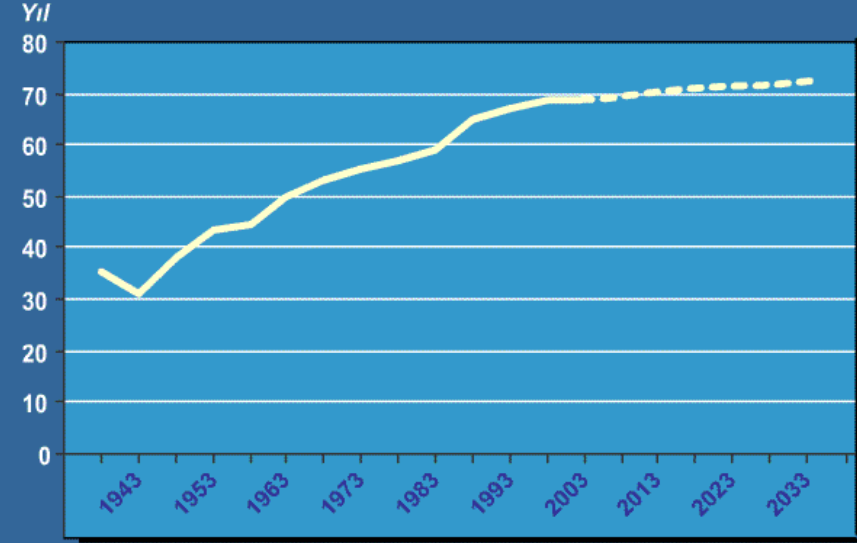
Kaynak: DİE

Bebek ölüm hızı

Kaynak: DİE

Doğumda beklenen yaşam süresi

Kaynak: DİE

Toplam doğurganlık hızı

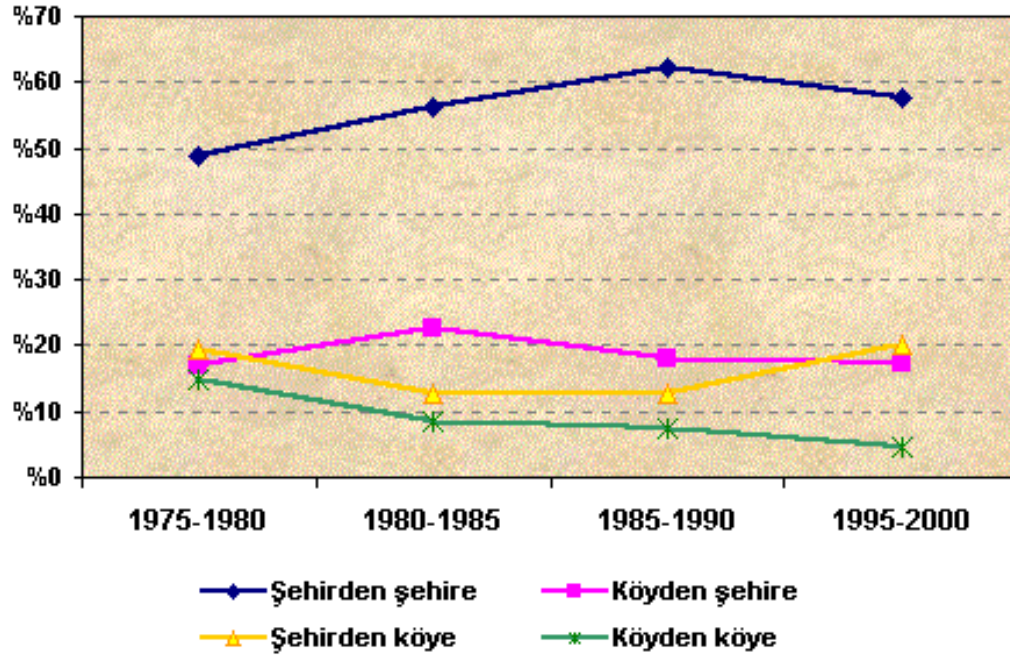
Kaynak: DİE

- Sağlıklı ve beslenme
- Dış ülkelerden göçler
- Genç Nüfusun fazla olması

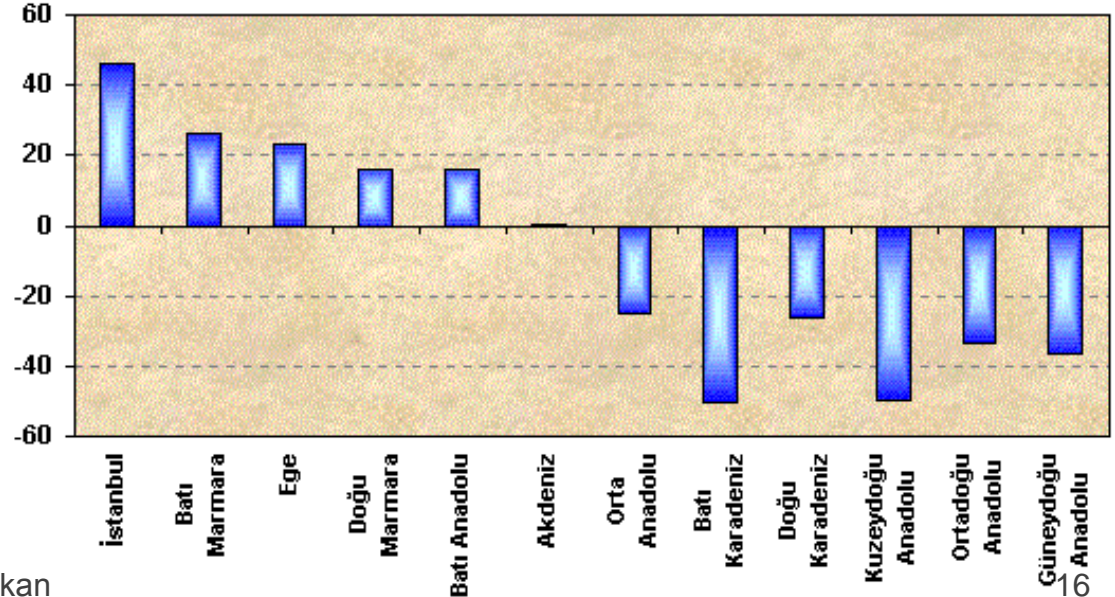
- Aile planlaması
- Eğitim seviyesinin yükselmesi
- İnsanların giderek daha bilinçlenmesi
- ŐehirleŐme ve diğer nedenlerle kadının aile içindeki rolünün değişimi
- Aile içinde çocuęun rolünün değişimi

Grafik 1. Yerleşim yerlerine göre göç eden nüfus oranı (%)

Grafik 2. Bölgelerin net göç hızı (%)

İşsizlik oranı, 2000
Unemployment rate, 2000

Source: SIS, 2000 Population Census

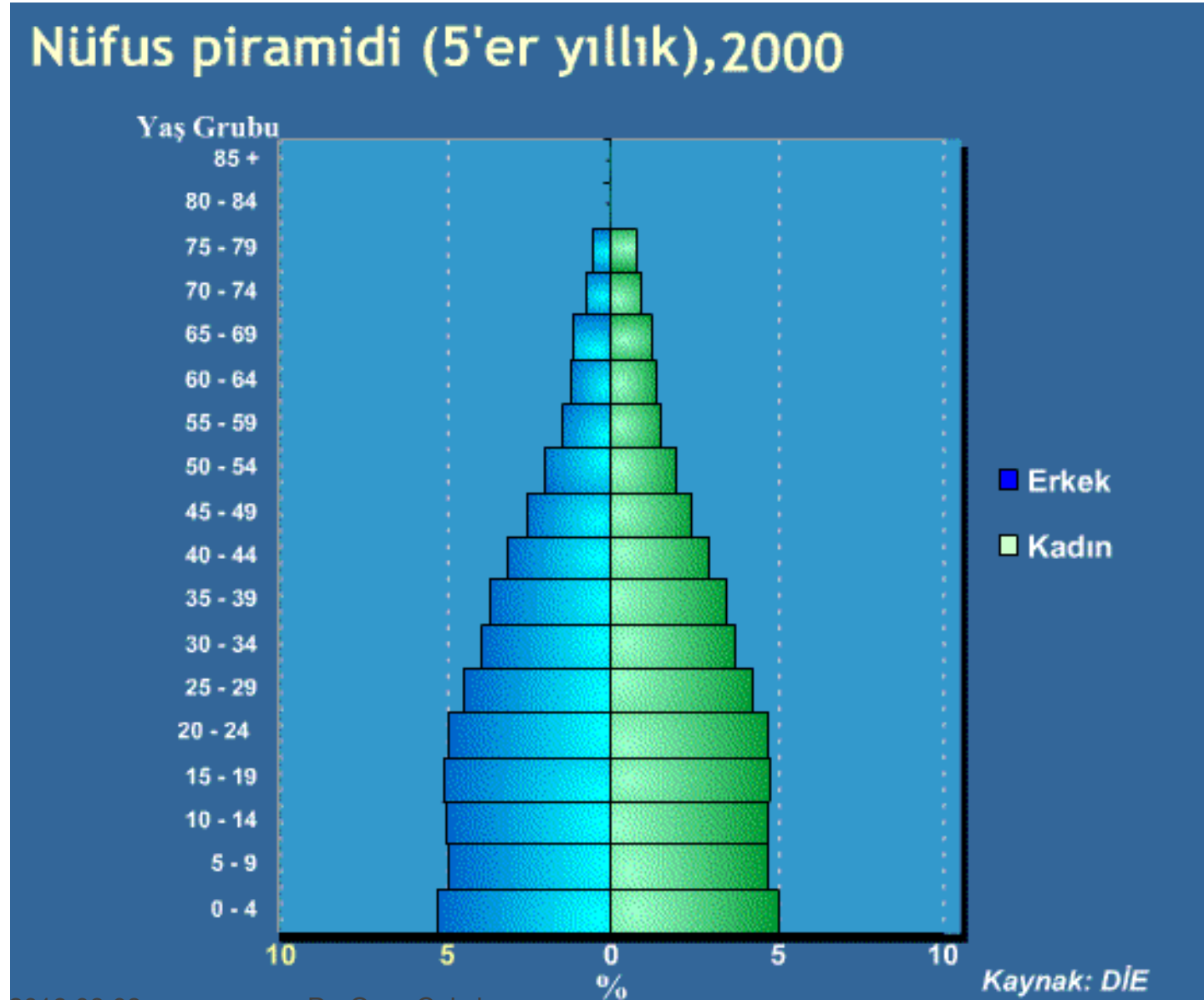

C) Türkiye nüfusunun özellikleri

- 1- Nüfusun yaş ve cinsiyet gruplarına dağılımı
- 2-Çalışan nüfusun ekonomik faaliyet kollarına dağılımı
- 3-Nüfusun eğitim durumu
- 4-Kırsal-Kentsel Nüfus

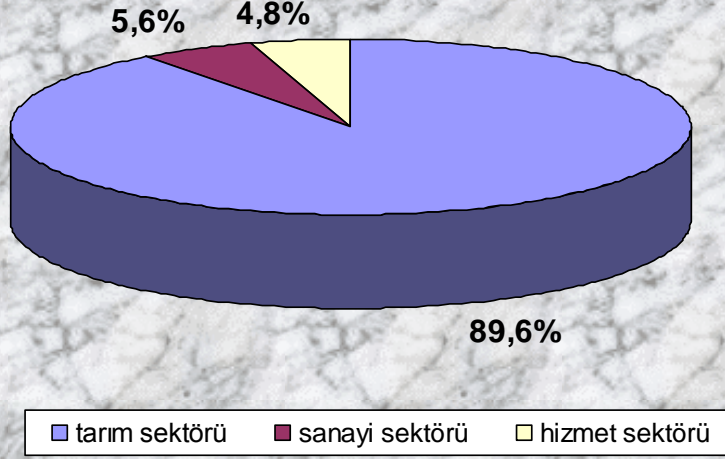
*Türkiye nüfusunun özellikleri

Nüfusun yaş ve cinsiyetlere göre dağılımı.

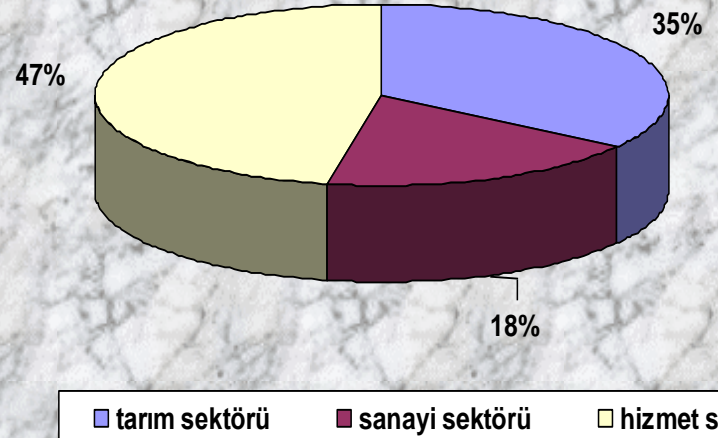

Çalışan nüfusun ekonomik faaliyet kollarına dağılımı

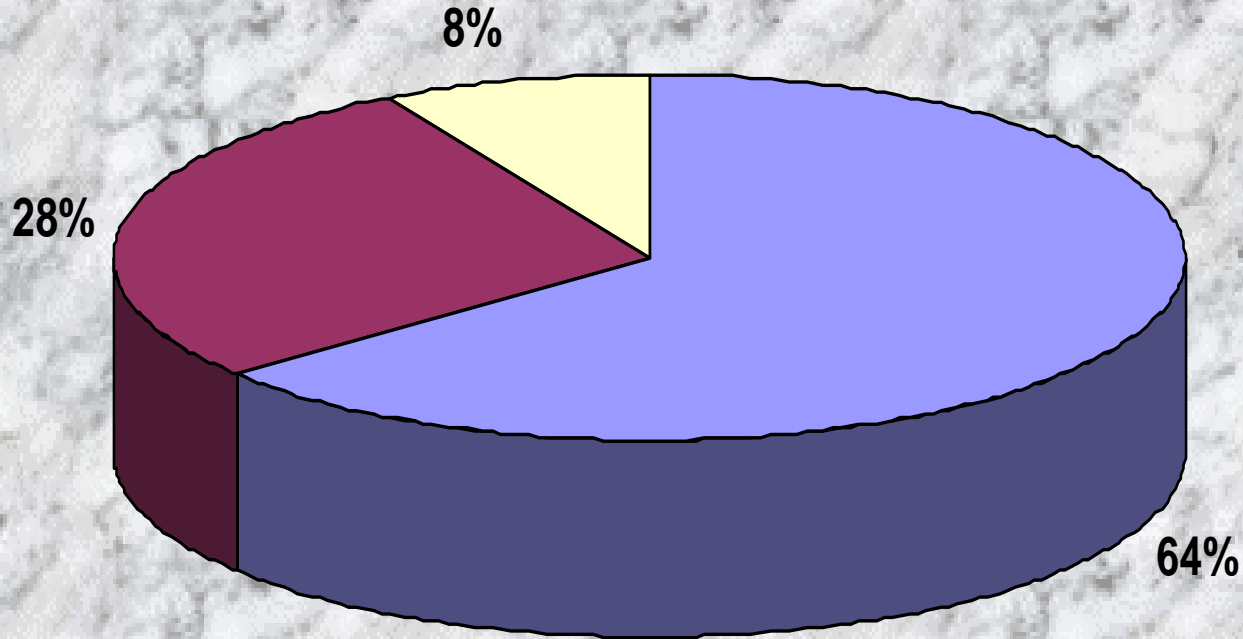
1927 Yılı Nüfusun Sektörlere Göre Dağılımı

2000 Yılı Çalışan Nüfusun Sektörlere Göre Dağılımı

2000-2001 Yıllarında Nüfusun Eğitim Durumu

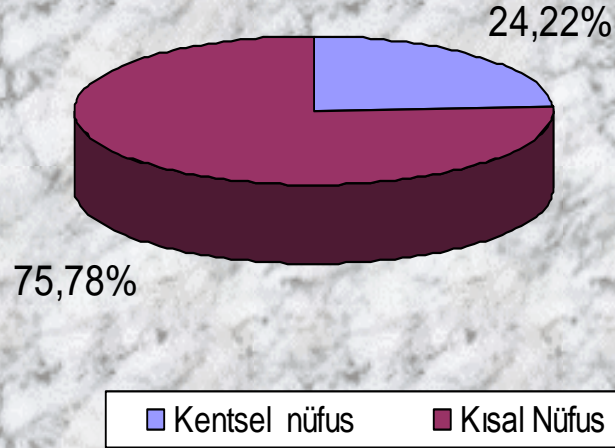

İlköğretim Ortaöğretim Yüksek Öğretim

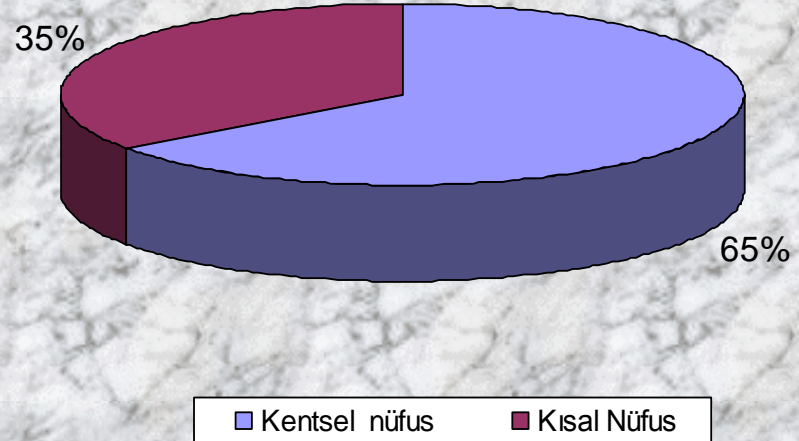

Kırsal-Kentsel Nüfus

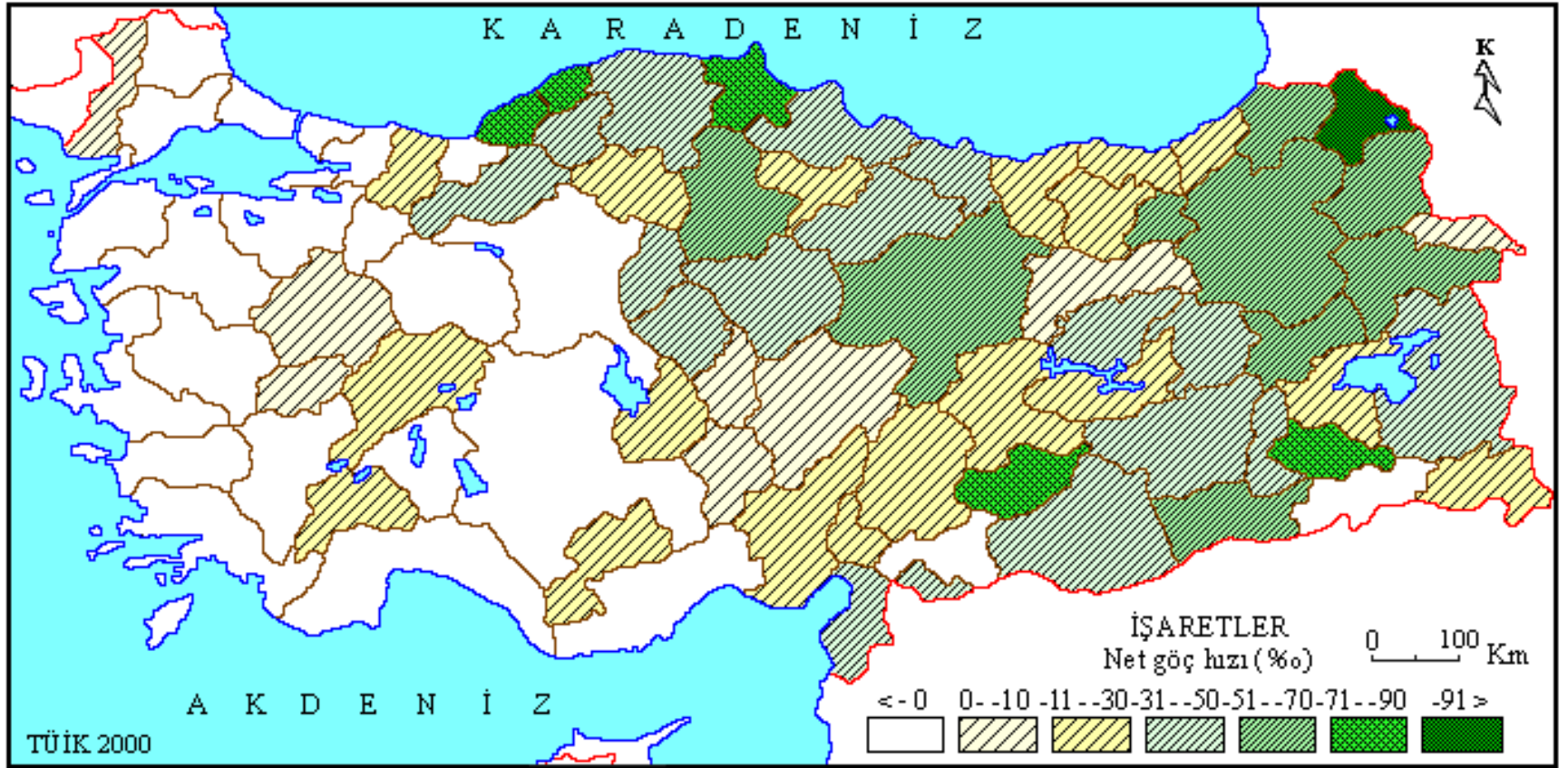
1927 Yılı Kırsal-Kentsel Nüfus

2000 Yılı Kentsel-Kırsal Nüfus

Türkiye'de göçler

Türkiye'de 1995 - 2000 Yılları Arasında İllere Göre Net Göç Hızı

R. SAYGILI 2007

D)Türkiye’de nüfus hareketleri

- **Ekonomik nedenli göçler**
- **Kırsal kesimde aşırı nüfusa bağlı göçler**
- **Hizmet yetersizliğine bağlı göçler**
- **Doğal afetlere bağlı göçler**
- **Siyasi kararların neden olduğu göçler (kamulaştırma**

#Göçler

+Doğal afetlerin neden olduğu göçler

(Kuraklık-deprem-heyelan-çığ-sel)

+İşsizliğin yol açtığı göçler

(İç göç-dış göç)

(mevsimlik iş gücü göçü-uzun süreli iş gücü göçü)

+Sosyal olayların yol açtığı göçler

(Savaş-ihtilaller-terör olayları)

Türkiye'de göçlerin sınıflandırılması

- **Süre bakımından geçici, sürekli, mevsimlik göç**

1-Mesafe bakımından Göçler

Kırsal kesimden kentlere

Kentlerden kırsal kesime

Kentlerden kentlere

Kırsal kesimden kırsal kesime

Göçlerin Nedeni

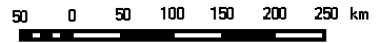
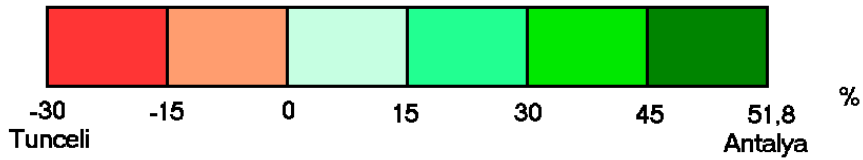
İtici Faktörler

Çekici Faktörler

TÜRKİYE'NİN NÜFUS DEĞİŞİMİ HARİTASI (1990-2000)

Harita 5

Erkan YILMAZ
00013252

NET GÖÇ ALAN BAŞLICA İLLER: 2008-2009					
	2008	2009	2008-2009 ORT.	İL PAYI,%	2008/2009 Değ.%
Ankara	30.562	37.079	33.821	14	21,3
İstanbul	26.675	39.481	33.078	13,6	48
İzmir	27.248	26.873	27.061	11,2	-1,4
Antalya	36.225	17.064	26.645	11	-52,9
Bursa	35.594	10.247	22.921	9,5	-71,2
Kocaeli	23.018	12.033	17.526	7,2	-47,7
Tekirdağ	25.161	8.589	16.875	7	-65,9
Eskişehir	9.761	9.121	9.441	3,9	-6,6
Muğla	10.948	1.777	6.363	2,6	-83,8
Yalova	10.114	2.036	6.075	2,5	-79,9
Aydın	8.798	884	4.841	2	-90
Çankırı	1.068	8.335	4.702	1,9	680,4
İLK 12 İL	245.172	173.519	209.346	86,4	-29,2
NET GÖÇ	276.896	207.928	242.412	100	-24,9
12 İL PAYI	88,5	83,5	86,4		
Toplam Göç	2.273.492	2.236.981	2.255.237		-1,6

2-Dış Göçler

-Osmanlı Dönemi göçleri

-Cumhuriyet Dönemi göçleri

Türkiye'de dış göçler

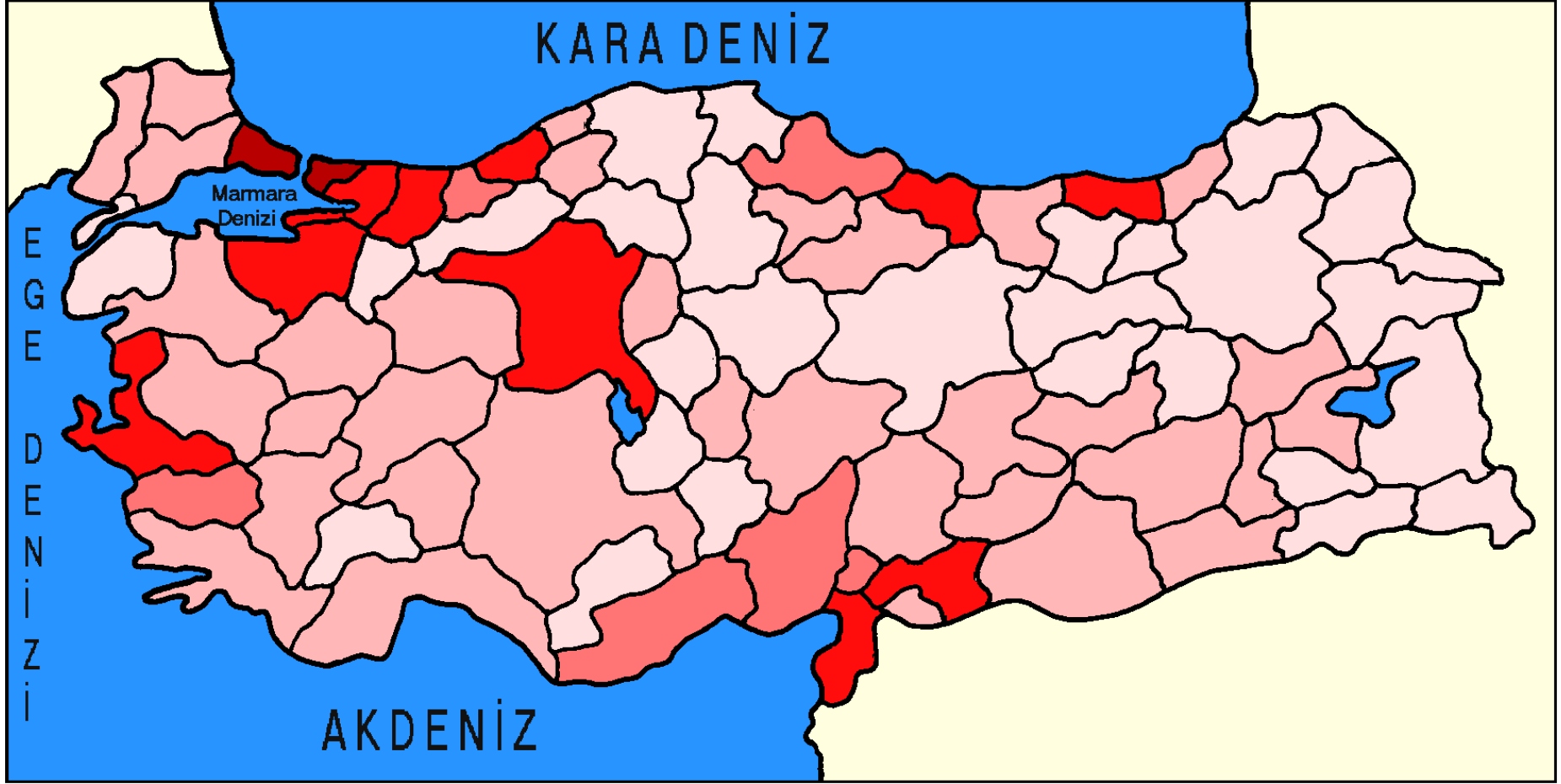
Yıllar	Gönderilen işçi sayısı
1961 - 1964	109 205
1965 - 1969	241 056
1970 - 1974	459 321
1975 - 1979	76 453
1980 - 1986	317 847

Beyin göçü

Türkiye, 11. sıradadır.

E) Türkiye'de nüfusun dağılışı

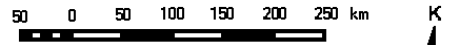
TÜRKİYE'NİN NÜFUS YOĞUNLUĞU HARİTASI (2000)

Harita 6

Türkiye ort. : 83 kişi

Erkan YILMAZ
00013252

Tunceli
24.11.2019 08:08

Dr. Onur Çanışkan
İstanbul

1-Nüfus dağılışını etkileyen faktörler

Doğal faktörler

İklim

Topografya

Su

Toprak

Bitki örtüsü

Beşeri faktörler

Tarım

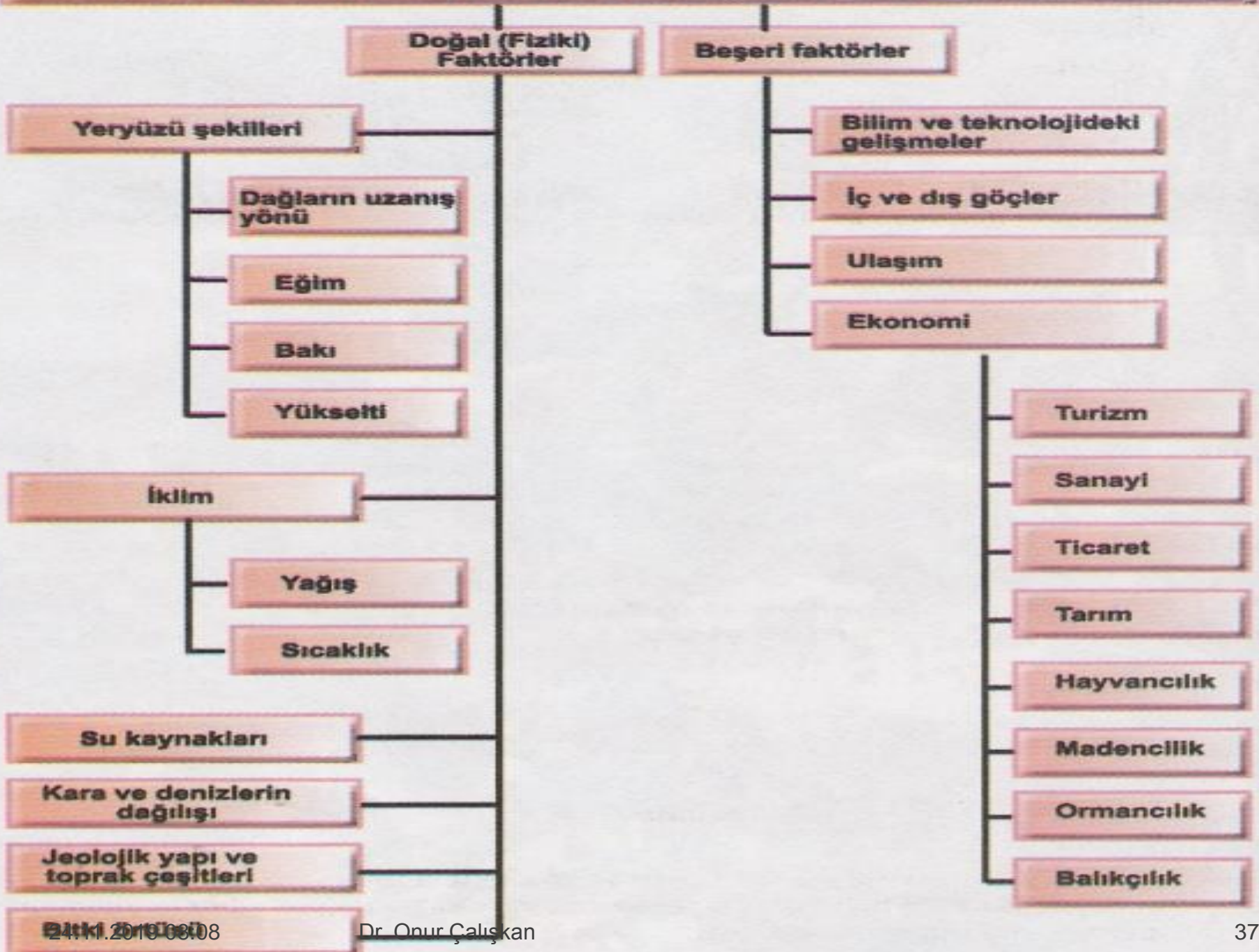
Sanayi ve ticaret

Turizm

Madenler

Ulaşım

TÜRKİYE'DE NÜFUS VE YERLEŞMENİN DAĞILIŞINI ETKİLEYEN FAKTÖRLER

incelendiğinde, nüfus dağılışının oldukça düzensiz olduğu görülür. Nüfus yoğunluğunun farklı olmasının sebebi **Doğal faktörler** (Fiziki faktörler) ve **Beşeri faktörlerdir.**

- A-Doğal faktörler:
  - 1-)yeryüzü şekilleri:

olduğu dik b6lgelerde tarım yapılabilecek arazi az ve dağınıktır. Ekonomik faaliyetlerin sınırlı olduğu bu yerlerde n6fus ve yerleşme seyrek tir.

■ ~~DARİ ÖRNEKLERİ ÖZELİNE Kİ SA~~
yerleşmelerde güney yamaçlar Güneş ışınlarını daha dik aldıkları için nüfus ve yerleşme açısından daha elverişlidirler. Fakat Karadeniz bölgesinde denizel etkiden dolayı istisnai bir durum söz konusu olup kuzeye bakan yamaçlar daha fazla nüfuslanmıştır.

Gümüşhane

ile alçak plato alanlarında toplanmıştır. Topoğrafya'nın ekonomik faaliyetlerin çeşitlenmesine müsaade ettiği bu sahalar nüfus ve yerleşmenin yoğun olarak toplandığı yerlerdir.

- Karadeniz ve Akdeniz bölgesinin de dağların denize paralel uzanmasından dolayı denizin etkisi iç kesimlere sokulamamıştır ve iç kesimle ulaşım zordur. Bundan dolayı nüfus ve yerleşmenin yoğunluğu kıyı kesiminde fazladır iç kesimlerde nüfus ve yerleşmeler seyrekler.

Artvin

Trabzon

kesimler arasında ulaşımı kolaylaştırmış ve denizel etkinin iç kesimlere sokulmasına olanak sağlamıştır. Bu nedenle Ege kıyılarında nüfus kıyıdan 150-200 km içerilere kadar sokulan çöküntü ovalarında yoğunlaşmıştır.

Manisa

2-)İklim

■
özellikle sıcaklık ve yağış koşullarının uygun olduğu kıyı bölgeler ürün çeşitliliğinin fazla olması tarım alanlarının verimli olması sanayi bitkilerinin ekimine uygun olmasından dolayı yoğun nüfuslanmıştır.

Adana

uygun olmadığı bölgelerde yazları
kurak geçtiği ya da kışların
uzun ve soğuk geçtiği yöreler
ülkemiz de nüfus ve yerleşmenin
seyrek olduğu yerlerdir.
NOT:G.D.A da GAP sahasında
sulamadan dolayı tarımda
kuraklığın etkisi ortadan
kalkmıştır.

Ardahan

- 3-) Jeolojik yapı ve toprak çeşitleri

toprakların bulunduğu sahalar verimli topraklar olduğu için nüfus ve yerleşme açısından elverişlidir. Örneğin; Gediz ve Çukurova deltaları. Toprak örtüsünün bulunmadığı yada toprağın verimsiz olduğu sahalarda (çok kireçli çok tuzlu) nüfus seyrekdir. Örneğin; Taşeli platosu ve Menteşe yöresi ile Tuz Gölü Havzası

- İçme ve kullanma suyu kaynaklarının bulunduğu alanlar nüfus ve yerleşme açısından uygundur.
Ayrıca kara ve deniz dağılışı, jeolojik yapı ve bitki örtüsü de ülkemizde nüfus ve yerleşmenin dağılışını etkileyen doğal faktörlerdir.

1-)İÇ ve Dış göçler:
ülkemizde sanayinin gelişmediği ve iş olanaklarının az olduğu bölgeler göç verirken ülkemizde sanayinin geliştiği ve iş olanaklarının fazla olduğu bölgeler göç alır.Siz de ülkemizden göç alan ve göç veren illere örnekler veriniz?

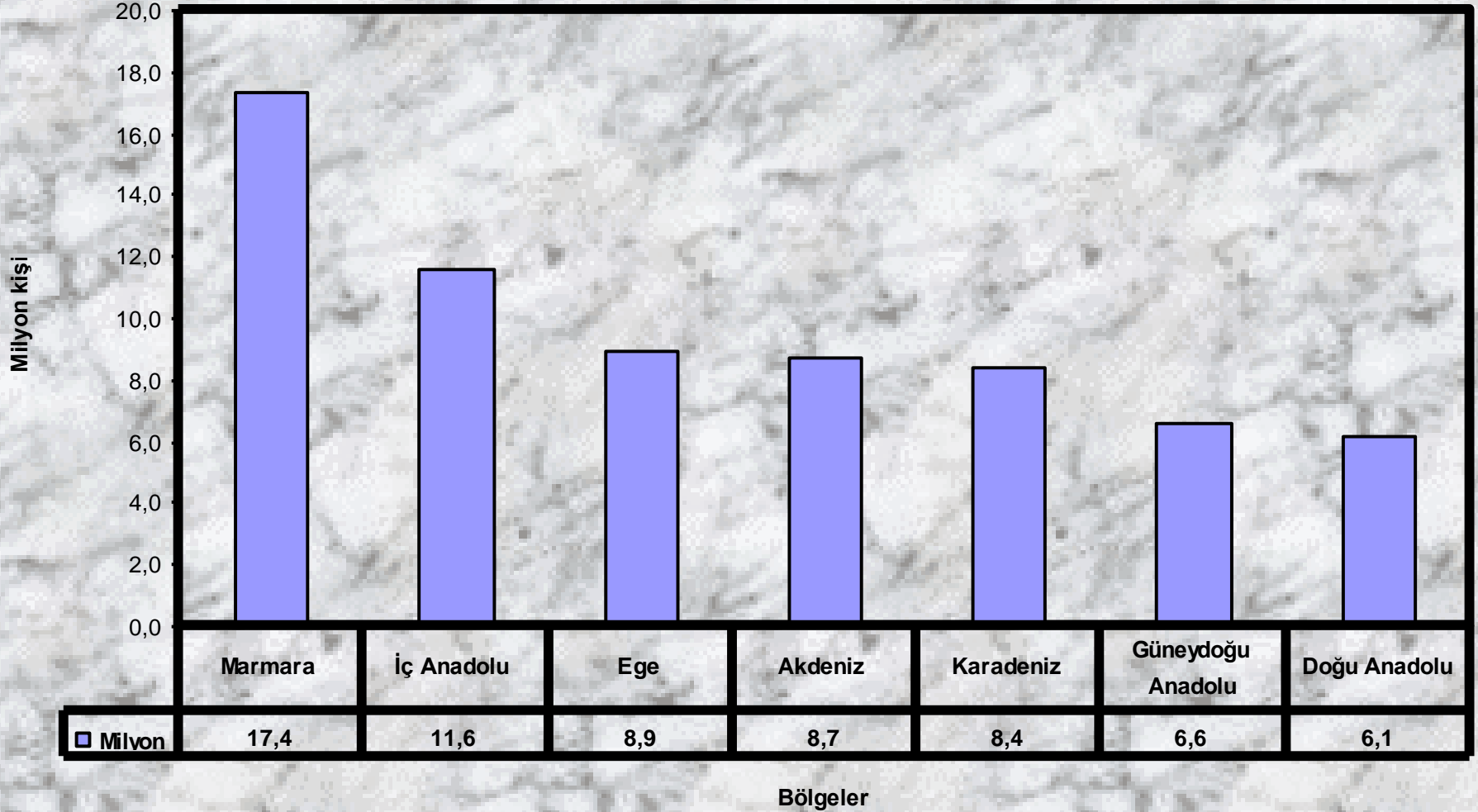
- 2-) Ulaşım:

İstanbul, İzmir, Antep, Ankara gibi illerde ticari faaliyetlerin gelişmesinde ulaşımın büyük rolü vardır.

faaliyetine göre gelişmesini sağlayan orada bu faaliyet grubuna göre iş olanakları yaratan ve nüfusu buraya çeken faktörler ekonomik faktörlerdir. Bunlar; Turizm, sanayi, ticaret, tarım, hayvancılık, madencilik ormancılık, balıkçılıktır.

2-Nüfusun bölgelere dağılışı

Nüfusun Coğrafi Bölgelere Dağılımı (2000)

3-Nüfus Yoğunluğu

Aritmetik nüfus yoğunluğu

ANY = Toplam Nüfus ÷ Yüzölçümü

$$67.803.927 \div 814.578 = 83,2$$

Fizyolojik nüfus yoğunluğu

FNY = Toplam Nüfus ÷ Tarım alanları

$$67.803.927 \div 280.000 = 242,15$$

Tarımsal nüfus yoğunluğu

TNY = Tarımla uğraşan nüfus ÷ Tarım arazisi

$$23.977.653 \div 280.000 = 85$$

Nüfus Yoğunluğu
Population density

2000

Nüfusun Bölgelere Göre Yoğunluğu (2000)

